

[Rahbæk Møller]

I den amerikanske patentlov mangler en sådan bestemmelse. Det har medført, at der er blevet indleveret en patentansøgning på et apparat, der kan kløve et dyrehoved i to dele, vel at mærke uden at dyret dør af det. Opfindelsen var selvfølgelig en ren provokation, men patentet blev givet, fordi patentmyndigheden ikke havde hjemmel til at nægte det.

I de forskellige europæiske patentlove findes tilsvarende forbud mod patent på dyreracer og plantesorter. Den amerikanske patentlov har ikke en tilsvarende bestemmelse. Tværtimod er patent på planter udtrykkeligt tilladt. Til gengæld rummer den amerikanske patentlov ligesom den japanske et forbud mod patent på opfindelser, der alene kan bruges til fremstilling af atomvåben.

Det er altså ikke noget nyt, at generelle etiske betragtninger har fået en plads i patentloven. Det, der er det nye, er, at den bioteknologiske udvikling tvinger en tilpasning af patent- og plantebeskyttelsesloven igennem, og at vi derfor bliver nødt til at tænke patent og etik igennem en gang til.

I denne situation har EF-Kommissionen valgt et ekstremt rabiatt standpunkt: Så meget som muligt skal kunne patenteres, helt uden hensyn til etik og for så vidt også uden hensyn til andre interesser end industriens. Det klareste eksempel er unkladelsen af at medtage et forbud mod patent på mennesker i direktivteksten, men de dybere hensigter med kun at medtage det i præambelen står mig i øvrigt uklart. Jeg er glad for ministerens klare udtalelse om, at det også er regeringens standpunkt, at forbudet skal med i direktivteksten, og at der i øvrigt er gode chancer for, at det bliver flertallets synspunkt.

Hvad angår dyr og planter, er patenter som tidligere nævnt forbudt i alle europæiske patentlovgivninger. For dyrs vedkommende er den eneste beskyttelse af forædlingsarbejdet fysisk besiddelse af dyret og dermed kontrol over afkommet i første generation.

For planters vedkommende har plantebeskyttelsesloven og den internationale konvention herom sikret forædlerne udbytte af deres arbejde, men denne beskyttelse adskiller sig på en række punkter fra patentlovens bestemmelser. B.l.a. har vi det såkaldte »farmer's privilegie«, der sikrer landmænd ret til at så deres egen sæd uden at betale licens, ligesom forædlere

har fri ret til at forædle videre på beskyttede planter.

Det er denne retstilstand, der nu trues af den genteknologiske udvikling, især af de amerikanske patenter på dyr, først på en gensplejset østers og derefter på den berømte kræftsyge mus fra Massachusetts, der har skabt panik i Europa og Japan. Der er også kommet en række patenter på planter; derimod er det karakteristisk, at hverken de europæiske eller de japanske patentmyndigheder endnu har villet give patent på gensplejsede dyr, selv om det for så vidt hverken er mere eller mindre forbudt end at give patent på planter. Det er givetvis etiske overvejelser eller rettere frygt for offentlighedens etiske følelser, der har holdt patentmyndighederne tilbage.

Her skærer EF-direktivet så igennem på bedste prokuratorvis: Dyr, der er ikke er dyreracer, og planter, der ikke er plantesorter, kan ifølge direktivteksten patenteres. Med andre ord: Hvis en virksomhed gerne vil have patent på en kræftsyg mus eller en insulinproducerende ged, skal den bare lade være med at kalde dem en ny race, så får den patentet. Det er et indlysende forsøg på at fortolke det eksisterende forbud væk i stedet for at gå den åbne vej gennem ændringer af de enkelte landes love og den europæiske patentkonvention, for så kunne man jo risikere, at befolkningerne blandede sig. Jeg synes, at det er kedeligt, at ministeren har støttet dette prokuratorkneb i sin tale i dag.

Hvad dyr angår, ønsker vi simpelt hen ikke en udvikling hen imod gensplejsede dyr. Det kan ikke udelukkes, at der i enkelte specielle tilfælde kan være så indlysende medicinske fordele ved at foretage genetisk manipulation på dyr, at det kan være acceptabelt. Men i disse enkeltstående tilfælde kan opfinderrettigheder sikres på anden måde end via patent. Derfor ser vi ingen grund til at indføre patent på dyr, og vi ønsker derfor forbudet opretholdt.

På planteområdet er sagen anderledes. De etiske anfægtelser har langt mere vægt. Der dukker en anden problemstilling op, nemlig hvilke nye organismer vi vil tillade udsat i naturen. Men denne problemstilling bør reguleres i miljøloven og ikke i patentloven. Derfor vil dette aspekt ikke blive nærmere omtalt her.

Til gengæld dukker to andre problemstillinger op, nemlig forholdet mellem industriens rettigheder og landbrugets rettigheder og der-